

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
 «Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
 (наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

3. Corbet R. The EU's new Regulation on Artificial Intelligence. ARTHUR COX. May 06, 2021. URL: <https://www.arthurcox.com/knowledge/the-eus-new-regulation-on-artificial-intelligence/>.

Ключові слова: міжнародне право, права людини, збройні конфлікти, штучний інтелект.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Ківалова Тетяна Сергіївна.

Яніцька Інна Анатоліївна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ І ЗАХИСТІ ПРАВ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА

Захист прав дітей є пріоритетним завданням для кожної правової держави, що ґрунтується на міжнародних стандартах і національному законодавстві.

Одним із фундаментальних документів, що регулює питання захисту прав дитини, є Конвенція ООН про права дитини, ратифікована Україною в 1991 році. Цей міжнародний акт містить повний

перелік прав дитини. Визначає основні права дітей та зобов'язує держави-підписанти забезпечити ефективний захист дітей від насильства, експлуатації та зловживань [1].

Крім того, існує ряд нормативних актів, що визначають механізми захисту прав дітей, зокрема Закон України «Про охорону дитинства», який визначає принципи і механізми забезпечення прав дітей, включаючи захист від насильства та забезпечення психологічної допомоги [2]. «Про соціальні послуги», «Про запобігання та протидію домашньому насильству» тощо.

Не дивлячись на належне законодавче забезпечення даної проблематики існують ряд не вирішених питань, які потребують удосконалення.

Однією з головних проблем є недостатнє фінансування державних програм і соціальних служб, які часто не мають ресурсів для реалізації заходів профілактики та підтримки дітей у кризових ситуаціях. Це обмежує здатність установ своєчасно реагувати на випадки насильства або занедбання. Крім того, низька правова обізнаність батьків та дітей спричиняє ситуації, коли особи не знають про свої права або механізми їхнього захисту, що підвищує ризик експлуатації та зловживань. Одночасно, в суспільстві нерідко спостерігається різне трактування поняття «найкращих інтересів дитини», що може призводити до неправильних рішень. Наприклад, дітей іноді залишають у сім'ях з ризиком насильства, помилково вважаючи це оптимальним для збереження сімейних зв'язків.

Також існує нестача спеціалізованих служб і підготовлених фахівців, що працюють із дітьми,

постраждалими від насильства. Це вказує на необхідність комплексного підходу до проблеми, а саме про підвищення рівня підготовки працівників і впровадження освітніх програм для дітей та батьків.

Проблематика роботи з дітьми, які зазнали насильства, охоплює низку складних аспектів. По-перше, багато дітей бояться говорити про свій досвід через страх перед агресором або почуття сорому, що ускладнює виявлення випадків насильства. По-друге, недостатня кількість підготовлених фахівців, зокрема психологів і соціальних працівників, спеціалізованих на роботі з травматичним досвідом дітей, знижує ефективність реабілітаційних заходів. Також часто бракує спеціалізованих реабілітаційних центрів і ресурсів для довготривалої допомоги, що необхідно для повного психологічного відновлення дитини. Крім того, проблема стигматизації в суспільстві й у закладах освіти може призводити до ізоляції таких дітей та ускладнювати їхню соціалізацію. Нарешті, відсутність скоординованої співпраці між соціальними службами, правоохоронними органами та закладами охорони здоров'я часто призводить до затягування процесу надання допомоги та недостатнього захисту дітей, які стали жертвами насильства.

Затягування процесу надання допомоги та недостатній захист дітей, які зазнали насильства, виникають через недостатню координацію між соціальними службами, поліцією та медичними установами. Наприклад, коли дитина потрапляє до лікарні з ознаками насильства, медичний заклад повідомляє відповідні органи, але подальші дії можуть затягуватися через бюрократичні процедури

або нестачу фахівців. Соціальні працівники, які мають оцінити ситуацію в сім'ї або забезпечити дитину безпечним місцем перебування, часто перевантажені іншими справами, що уповільнює процес. Це затягування призводить до того, що дитина може залишатися в умовах ризику або не отримувати своєчасної психологічної допомоги, що негативно впливає на її емоційний стан та процес відновлення.

Недоотримання дитиною психологічної допомоги після пережитого насильства може призводити до серйозних негативних наслідків для її емоційного стану та психічного здоров'я. Часто це виникає через нестачу кваліфікованих психологів, що спеціалізуються на роботі з травмованими дітьми, або брак ресурсів для проведення довготривалої терапії. У результаті дитина залишається наодинці зі своїми травматичними переживаннями, що може викликати тривожність, депресію, труднощі з навчанням і соціалізацією, а також підвищує ризик формування негативних поведінкових реакцій у майбутньому.

Захист дитини у наданні психологічної допомоги спрямований на відновлення її емоційного здоров'я та подолання наслідків травматичних подій, зокрема пережитого насильства. Це включає комплексну підтримку від фахівців – психологів, психотерапевтів, соціальних працівників, які забезпечують безпечне середовище для дитини, допомагають їй опрацювати негативний досвід, подолати страхи, тривожність і почуття провини.

Регулюється дане питання Законодавством України про психіатричну допомогу, базується

на Конституції України і складається з Основ законодавства України про охорону здоров'я [3].

Психологічна допомога має бути тривалою та адаптованою до віку дитини, з урахуванням її індивідуальних потреб, а також спрямована на зміцнення її самооцінки та здатності будувати довірливі стосунки з оточуючими, що є важливою умовою для нормального розвитку та соціалізації.

Для покращення ситуації необхідно удосконалити міжвідомчу співпрацю, збільшити ресурси для соціальних програм та реабілітаційних центрів, а також підвищити правову обізнаність населення. Тільки комплексний підхід, що охоплює правовий захист, психологічну реабілітацію та профілактичні заходи, здатен забезпечити ефективний захист прав дітей і сприяти їх повноцінному розвитку.

Джерела:

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>

Ключові слова: діти, психологічна допомога, батьки, насильство, психолог, фахівці, сім'я.

Секція № 6

Питання захисту прав людини в інформаційній сфері

НЕВАРА Л.М., ЯКУШЕВСЬКА Д.А.Право людини на інформацію як основа демократичного суспільства⁴¹³**ПОЛИЩУК К.Р.**

Молодь і освіта як цілі: пропагандистські наративи для молодого покоління..... 420

ФЕДОРОВА Т.С., ПИРОЖКОВА А.Є.

Міжнародно-правові гарантії реалізації права на доступ до інформації..... 426

БУГАЄЦЬ А.С.

Право інтелектуальної власності на продукт, створений з використанням штучного інтелекту та міжнародне право: постановка проблеми 434

РУГАЛО Б.А.

Порушення прав людини з використання штучного інтелекту в умовах міжнародних воєнних конфліктів 439

ЯНИЦЬКА І.А.

Проблеми та виклики у забезпеченні психологічної допомоги і захисті прав дітей, які зазнали насильства 444

Секція № 7

Захист прав людини в кризових ситуаціях

СЛАВКО А.С., ЗАЦАРИННА А.Ю.

Правовий статус біженців в період збройних конфліктів 449

ФЕДОРОВА Т.С., ДЕМЕНТЬЄВА Ю.В.

Участь міжнародних організацій при вирішенні конфліктів на міжнародній арені..... 454

ФЕДОРОВА Т.С., СТЕПАНЕНКО А.О.

Проблемні аспекти дотримання міжнародних стандартів захисту та прав військовополонених 460

ГРЕБЕНЮК Д.О.

Щодо передумов формування уявлення про «еврозлочин» як правове явище 466

Секція № 8

Захист прав людини відповідно до положень Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них 1977 року.

ТУЛЯКОВ В.О.

Окупаційне кримінальне право в контексті сучасного розвитку української державності..... 474